శ్రీ

Reg. No. M. 2580

సం॥ చందా రు ౪ లు.

జమీందారీ రయితుల ఆర్థిక సాంఘిక వ్యవసాయిక భాగ్యోదయమునకు

సంపుటము ౨ | శనివారము ౨౪-౧౨-౩౨ | నెల్లూరు | సంచిక ౧౬

దరిశి, పొదిలె తాలూకాల గ్రామోద్యోగుల కొకవిజ్ఞప్తి

—o—

(పోలవరపురామబ్రహ్మం—వకీలు)

ఈ విన్నపము జమీందారీ గ్రామోద్యోగులందరును మన్నింపవలసియున్నను, రానున్న ప్రమాదము ముఖ్యముగా పై రెండుతాలూకాల ప్రజలకే గావున ప్రత్యేకించి పై శీర్షికయుంచవలసి వచ్చినది. స్వాభిమాన గౌరవములకుఁ దిలోదకములిచ్చి, మన జమీందారు నయమునను భయమునను, పేదరయితుల బాధించి వోట్లుసంపాదించ వచ్చునుగదా యని జిల్లాబోర్డు సభ్యత్వమునకై మన తాలూకాల పక్షమున నభ్యర్థియై యున్నారు. రయితుబిడ్డలలో రయితుల కష్టసుఖములకై పాటుపడి పోరాడగల మగటిమి శక్తిసామర్థ్యములు కలవాడు లేడని కదా జమీందారు మనకు ప్రతినిధిగా వెడలనున్నవాడు? ఇట్టిపరిస్థితి యేర్పడుట మన కెల్లరకును తలవంపులు కాదా? రయితు కష్టసుఖముల బాటింపక, పండినను యెండినను, తిన్నను తినకున్నను, పేల్చిపిప్పిచేయునట్టి జమీందారు రయితులపై కనికరమును జూపగలడా! ఏలుటకు రాజ్యములేదా! ఉన్న సంస్థానమును, అందలి ప్రజలను సక్రమముగా పరిపాలించుటకు చేతగాని వారికి, స్థానిక సంస్థలలో పెద్దలమని యెట్లు తిరుగనేర్తురీ జమీందారులు? ఇంతకును కాలమై పరీక్ష్యము కొంత వరకును ధనాశచే నిరుపేదలగు పాలుకజనము తమహక్కులను గుర్తింపక చేతులార ఆత్మవినాశమును గొనితెచ్చుకొనుచున్నారు. నిజముగ తన ప్రజలు తన్ను ప్రేమించి గౌరవించుచున్నారని జమీందారు తలచుచున్నాడా? వారి గౌరవాదరముల వడయుటకు వీరు చేసినట్టి ఘనకార్యము లెవ్వి—? జమీందారీయుద్యోగులగతియు నీచాతినీచముగ నున్నదిగాని, తగుగౌరవమును జమీందారు వలనగాని, అన్యులవలనగాని, పొందుటలేదు.

ఈయెన్నికలలోనైనను ప్రజలయందు స్వాభిమానము పెంపొందునని ఆశించి, యీ విన్నపము నర్పించుచున్నాను. జమీందారునకు వోటిచ్చుట యనిన ఆత్మద్రోహమే యగును. వారు మన మొరాలకింపరు. మన మేలుగోరువారెన్నటికిని కారు. వారి వాగ్దానములకు మాటలకువిలువ లేదు.

ఈయెన్నికలలో జమీందారు ప్రజాప్రతినిధి పదవి నిలచుటకు ధనబలమును, గ్రామోద్యోగుల యండయును జూచుకొనియేకదా! ప్రజలు తమబాధ్యతల గుర్తించినచో జమీందారుని ధనబలమును తృణీకరించగలరు. ఇక గ్రామోద్యోగులు తమతమ గ్రామములలో దమకుగల పలుకుబడిని దుర్వ్యయము చేయక, ప్రజలయు తమ యొక్కయు పురోభివృద్ధిని మనసునందుంచుకొని, అక్రమములకు చేయూతనొసగకుందురుగాక యని ప్రార్థించుచున్నాను. అట్లొనర్చినచో, తాత్కాలిక బాధ నష్టములమాట యటుండ, ప్రజలవిశ్వాసమును గోల్పోవుటయు, పేరు ప్రతిష్టలు మంటగలయుటయు, దటస్థించును. ఇంతకును తమరు యీ యల్లకల్లోలములలో జోక్యము గల్పించుకొన నవసరమే లేదు. తనపక్షమున ప్రజల పీడించి వోట్లుసంపాదించుడని నిర్బంధించుటకు జమీందారున కెట్టిహక్కునులేదు. ఈక్లిష్ట సమయమున మీపై ప్రజలకుగల విశ్వాసగౌరవముల నిల్పుకొనుడనియే వినయపూర్వకముగా హెచ్చరింపుచున్నాను.

కళాప్రపూర్ణ

వేదము వేంకటరాయశాస్త్రిగారి స్మరణము.

—————:o:—————

దువ్వూరు రామిరెడ్డిగారు.

ఉ. తీయఁగఁ దిక్కయజ్వ తరి తీర్పఁ తెనుంగు కవిత్వ పారపుఁ
ధారల నాంధ్ర సాహితి మధామధురం బొనరించె; నట్టి యా
కీర్తి హల్లుతో పలికించెను సింహపురంబు నేటికిఁ
శారద కాంచికా కలిత సన్మణి కింకిణి నిక్వణంబులన్.

ఉ. నాటిని నేటనిం గలుప నాతెవు వంతెనయౌచుఁ బాండితీ
పాటవమందు విద్వదభిరంద్య కవిత్వ వివర్తనంబులన్
సాటియుఁబోటిలేని కవిచంద్రుఁడు వేంకటరాయశాస్త్రి యా
మేటి సంస్కృతి ప్రతిమ మించు ప్రాదంతర పద్మపీఠికన్

సీ. శ్రీనాథకవివర్య శేముషీవిభవంబు
  కావ్యార్థ కల్పనా గౌరవంబు
కృష్ణరాయ నృపేంద్ర కృత విష్ణుచిత్తీయ
  కేరళీ ఘన నారికేళరుచులు,
ప్రకృతి సౌందర్యంబు ప్రీతి పదంబున నించు
  కాళిదాస కవీశు కావ్యరసము
భవభూతి సాహిత్య భాండార పేటిక
  దాఁగిన యాణి ముత్యాలసరులు,

క్రమముల కొరిచి యేరిచి సంతరించి
యాంధ్ర వాఙ్మయ దర్పణ హర్మ్యమందు
సంతరించిన వ్యాఖ్యాన చక్రవర్తి
చేయ స్వర్ణాక్షరంబులు వెలుగుచుండె!

సీ. సృజయించినాఁడు విశేషించి చాకలి
  పేరయ్యఁ బొట్టలు ప్రీయులనవ్వ;
చిత్రించినాఁడు కృషించిన యాంధ్ర కా
  వ్యముఁ రేఁగ బొబ్బిలి యాహవంబు;
పరికించినాఁడు మా భావన బాణపు
  త్రిక వెండ్లి చలువపందిండ్ల నీడ;
దక్కించినాఁడు కథాసరిత్సాగర
  కథలఁ దెల్గున గద్య గౌరవంబు
ఆంధ్ర భాషాభిమాని సమాదరించి
దిద్ది యభినయాభియములు దీర్చువాడు
యంతట్టి కళాప్రపూర్ణున కంకితముగ
స్మరణ చిహ్నంబు నిల్పుట సార్థకంబు!

ఉ. నాఁడును నేఁడనాక యొకనాఁడును నీసరవోక జీవితం
బూడిపదాక సంస్కృత రసోజ్వల భారతి సేవ సల్పి యా
యూడిగపుం శ్రమల్ సయిచి, యొప్పిదమైన ఫలంబు మాకుఁ జే
కూడ ననుగ్రహించిన యశుంతకృపామతివీవు ధీమణీ!

తే.గీ. ఈవొనర్చిన సేవకు నీడుజోడు
ప్రతికృతి యొనర్పలేము విద్వద్వరేణ్య
యెవరి యుపకృతియును లేక యీ యనంత
కాలమున నీదునామ మతురిత గాంచు.!

నారదవార్తలు.

తూర్పుగోదావరిజిల్లా ఎన్నికలనంతరము.

పిఠాపురం మహారాజావారి పట్టణ మగు పిఠాపురమునకు, చక్రవర్తుల పద్మ రాజు (అక్కినగు) మునసబు. యీయన ఏడు సంవత్సరములనుండి పనిచేయుచున్నాడు. యీతడు మహారాజావారి భావమరిదికి, తానేదారుకు పోటీగా తాలూకాబోర్డు, జిల్లాబోర్డు స్థానములకు నిలచినాడన్న కారణముచేత, యీనియనుబోర్డు అధ్యక్షపదవి ఊడపెరికించి, కోపము చల్లారక మునసబు పదవి తీసివేసినారట. ఇంకనుఅవమానపరచుటకు, గ్రామవెట్టియూరుకు జీతమివ్వకుండ అపహరించి నాడని, పెద్దాపురం డిప్యూటీ కలక్టరువద్ద క్రిమినల్ కేసు పెట్టి సాగిస్తున్నారట. పద్మరాజును శిక్షించి, జయిలుకుపంపితే పైవార్ల మనస్సు శాంతించునేమో?

డిశంబరు 22-వ తేదిని జిల్లాబోర్డు అధ్యక్ష యెన్నిక జరిగిన జమీందారీ జస్టిసుపక్షము ఓడిపోయి, పల్లంరాజుగారు గెలుతురను భయముచేత, ప్రధానమంత్రి బొబ్బిలిరాజాగారితో చామర్లకోట స్టేషనులో, వాల్తేరునుండి 6-వ తేదిని, మహారాజావారి శలవుప్రకారం పిఠాపురం దివానుగారు తేదీ మార్పించమని వేడుకొన్నారట. ప్రధానమంత్రిగారు మహారాజావారి వార్తకు అభయ హస్తమిచ్చి, తేది మార్చినారు; అయితే మహారాజావారి జ్యేష్ఠకుమారులు మాడర్న్ రివ్యూలో వ్రాసిన "జమీందార్లు-వారిభావిదశ,, కున్ను,యీయెన్నికలలో చేయుచున్నప్రియత్నములకుయేమయినా సంబంధమున్నదా? మాటలొకటి. చేతలింకొకటి.

మా కేమైనా రోడ్డేసినావా?

జమీందారు జిల్లాబోర్డు ప్రెసిడెంటైతే జమీందారీ గ్రామాలన్నీ రోడ్లమయమై పోతవని నెల్లూరు వారను కొన్నారు. ఇదికబోధి నాటకమని వారికేమి తెలుసు? గూడూరు వెంకటగిరి రోడ్డులో, గొల్లపల్లెనుండే జయంపు రైలుస్టేషను వరకు బ్రాంచిరోడ్డు వేయబడియున్నది. ఇట్లే నెల్లూరు మద్రాసు రోడ్డులో నుండి పెదపరియ రైల్వేస్టేషనుకు ఒకబ్రాంచి రోడ్డు వేయబడి యున్నది. వీటికి రెంటికి మధ్య 9 మైళ్ళు రోడ్డు వేసి నవో వెంకటగిరి రోడ్డులోనుండి జయంపు, పెదపరియ రైల్వేస్టేషనుల మీదుగా ట్రంకురోడ్డులో కలుసుకొనుటకు వీలేర్పడును. జయంపు, అరిమానిపాడు, చిల్లమానిచేను, మొదలగు గ్రామాదులకు యిది చాలా అవసరము. లోగడయిది ప్రసక్తి వచ్చి ఆగిపోయినది.

సింహపురి నాట్యమండలి వారి

సక్కుబాయి నాటక ప్రదర్శనము.

మొన్న సింహపురి నాట్యమండలి వారు సూళ్ళూరుపేట నాటక శాలలో తమ సక్కుబాయినాటకమును కడుంగడు రమ్యముగ ప్రదర్శించి సభ్యులకు ముదము నొసగూర్చిరి. నాటకము ప్రారంభమునుండియు రక్తికట్టి చేయబడిన ఔచిత్యపూర్ణమైన మార్పులతో చక్కగనుండినది.

ఇంతవరకు ప్రదర్శింపబడిన సక్కుబాయికంటె కొన్ని రసవత్తరమైన మార్పులు చేయబడి ఇది అభిరుచి మయమై యుండినది. చేసినమార్పులకు నటకుల నభినందించ వలసియున్నది.

సక్కుబాయి పాత్రధరించిన మిండుతూరు బాలకృష్ణమూర్తిగారు హాయినించే సంగీతముతో, భక్తితన్మయతలగూర్చు అభినయముతో నెరవేర్చినారు. విశ్వనాభట్టు అమాయకత్వమును, భార్య ప్రేమ మాతృభక్తుల మధ్య అనుభవించినబాధలను ఎండ్లూరు గోవిందసింగుగారు కనికరముగొలుగునట్లు, నవ్వుబుట్టునట్లు నటించిరి. అత్తపాత్రధారి బాలకవి, వేమూరుసుందరరామశర్మగారు నాటినటకులలో మేటియై, విసుగుబుట్టించని గయ్యాళితనముతోను, ఆశ్చర్యమును గొలుపు చలాకీయైన అభినయముతోను నాటకరక్తికి తోడ్పడి మెప్పునడసిరి. శివయోగి వేసినకృష్ణమూర్తిగారు తనమ్యును మధుర గానముతో హాయినిగూర్చిరి. ఇతరస్త్రీపాత్రధారులెల్ల తమపాత్రల యేవెలితి లేకుండ జేసిరి.

నటకులందరు బాలురయ్యు, పెద్దలోపములేవియు లేకుండ జేయుట మెచ్చదగియున్నది. వీరినందరి దిద్దిన శ్రీ పల్లాప్రోలు రంగాచార్యులుగారు ప్రశంసాపాత్రులు.

ఈమధ్య 4ఏండ్ల యువతల మననెల్లూరువారి ప్రయత్నములు ఏదిగాని యింతఫలవంతముగా నుండలేదనుట ఎన్నదగియున్నది.

సూళ్ళూరుపేట పురవాసి.

వేంకటరాయ శాస్త్రిగారి వర్ధంతి.

కళాప్రపూర్ణ వెంకటరాయశాస్త్రిగారి వర్ధంతి చాల జయప్రదంగా జరిగిపోయింది; వారు ఆంధ్రభారతికి చేసిన పూజకును మూలకంగా నెల్లూరికి చేకూరిన కీర్తి ఋణం మండలీయులు యిస్లీ తీర్చుకోవలసి ఉంటుంది.

ఈ సందర్భంలో శాస్త్రిగారి పేర, ఒక సంస్కృత గ్రంథాలయాన్ని నెలకొల్పుట చాల ప్రశంసింపదగి ఉన్నది.

నాటకకళను ఉద్ధరించి, ఆంధ్ర నెల్లూరును నాయకమణిగా చేసిన శాస్త్రుల వారి పేర నాటక పోటీలను జరిపి, నెల్లూరువారి నాట్య మాంద్యాన్ని కొంతవరకు పోగొట్టినారు. బహూకరణ ప్రదానం సమంజసముగానే ఉండింది.

నాడు శ్రీవారి కీర్తి కల్పింపబడిన పద్య నీరాజనములలో శ్రీదువ్వూరు రామిరెడ్డిగారిది కళాప్రపూర్ణముగ నుండినది.

మాటలలోమాట-శాస్త్రులవారి పుణ్యానయిప్పటిదిగాక పోయినా, పూర్వజన్మ సుకృతం వల్ల ప్రతిపుస్తకంలో ఎక్కిన యీవాదిరెడ్డిగారు, తమ నిసర్గస్వభావం చేత గాబోలు నాడుగూడ అవకతవకలు తప్పింపరైరి. తన పద్యాలు చప్పిడి చొప్పదంట్లు అయినందునను, పుస్తకముఖపత్రమువలె ఫలానివారు వ్రాశారు, ఫలానిచోట అచ్చుఅయింది అన్నమాదిరి వుండేటందువల్లను చదువుటలో స్వారస్యం లేకపోయినా, రామిరెడ్డిగారి పద్యాలను చదివి పాపం! వాటిని మర్దనచేసినారు. ఇకతన పద్యాలలో "ఆమరణాంతమని" అపశబ్దాలకు వెనుకదీయకుండా వ్రాసినారు. ఆజన్మము సాహిత్య మహోదధి తీరాన చలువపందిలో విశ్రమించిన యీ రెడ్డి పండితప్రకాండులకు వ్రాయక వ్రాయక ఒకటివ్రాసి నా శుద్ధంగా పడేటట్టులేదు. ఈ వృద్ధులునిర్దుష్టంగా ఒకటైనా వ్రాసి రక్షైరయితే బాగుంటుందేమో!

"జంకుకొంకులేని" విమర్శకుడు.

ఎస్టేటుద్యోగుల మార్పులు

—o—

వెంకటగిరి యస్టేటు ఉత్తరఖండండివిజను పేష్కారుగారగు రామస్వామయ్యరుగారిని దక్షిణఖండమునకును దక్షిణఖండం పేష్కారుగారగు నారయ్యగారు పోలూరు డివిజన్లో రయితులకు యెస్టేటుపైన ద్వేషం పుట్టించినందుకైవీరిని నాల్గవరాజుగా మారని క్రొత్తరాజ్యమును కోలంకకు దివానుగాబంపుదురనియు, ఉత్తర ఖండమునకు విద్యాధికుడును, న్యాయవర్తనుడునగు శీతాపతిరావు గారిని దివాను పేష్కారుగా నియమింతురనియు తెలియుచున్నది. నారయ్యగారు దక్షిణ ఖండమునుండి వదలినతోడనే పోలూరు డివిజను రయితులు హర్షావహముగా పరిగణించి, ఉత్సవములు, భజనలు, చేయుదురనియు వదంతిగానున్నది.

రంగనాయకులగారి సంచారము

—o—

ఆచార్య రంగనాయకులుగారు, నెల్లూరు వెంకటాద్రిమానాయుడుగారున్నూ 18తేదీనుండి వెంకటగిరితాలూకాలోనుండు చిన్నపరెడ్డిపల్లె, యాతలూరు, అత్తివరము, యాచవరము, పెరిమిడి, మేనకూరు, భీమవరము గ్రామములలో సంచారమొనర్చి లోకలుబోర్డులలో రైతుప్రతినిధుల నెన్నుకొనవలసిన అవసరములను గూర్చియు, అస్పృశ్యతా నివారణమునుగూర్చియు రైతులకు ప్రబోధించెదరు. 23తేది నుండి పొదిలి, దర్శి తాలూకాలలో సంచారమొనర్తురు.

కోఆపరేటివ్ బ్యాంకు డైరెక్టర్లు.

17-12-1932తేదీ జరిగిన నెల్లూరుజిల్లా కోఆపరేటివు బ్యాంకు డైరక్టర్ల ఎన్నికలలో శ్రీయుత రేబాల లక్ష్మీనరసారెడ్డి, బెజవాడగోపాలరెడ్డి, కే. వి. రాఘవాచార్యులు, యం. యస్. నరసింహారావు, వాడ్వేటి విశ్వనాథరావు, రేబాల దశరథరామిరెడ్డిగార్లు జయమొందిరి.

జమీందారీరైతు

శనివారము.

౨౮—౧౨—3౭.

జమీందారులు—రయితులు ఎన్నికలు

—o—

రంగనాయకులుగారు.

I

శాసనసభ యందు, జమీందారులు, రయితుల కండ్లకు గంతలుగట్టి, రయితులపేరున, తామె, సాధ్యమయినన్ని స్థానముల నాక్రమించుచున్నారుగదా! విశాఖపట్టణం, గంజాం, తూర్పుగోదావరి జిల్లాల తరపున, ప్రస్తుతము శాసనసభ యందున్న అధికసంఖ్యాకులగు సభ్యులు జమీందారులుగాగాని, వారిరాచకీయ మిత్రులుగాగాని, వారిసహాయముచే జయమందినవారుగాని యున్నారు. కనుకనే, ఎస్టేటులాండు ఆక్టుయొక్క సవరణబిల్లును, రయితుసంఘమువారు, శాసనసభయందు ప్రవేశపెట్టించ దలచగా, గుంటూరుజిల్లా ప్రతినిధియగు శ్రీ చెలసాని సత్యనారాయణగారొక్కరు మాత్రము దొరకిరి. తుదకు వారును పబ్లికు ప్రాసిక్యూటరు పదవికై, శాసనసభా సభ్యత్వమునకు రాజీనామాపెట్ట, మన సవరణబిల్లు మట్టిలోగలసిపోయెను. తుదకు, ప్రభుత్వముచే ప్రవేశపెట్టబడిన, సవరణబిల్లైనను చర్చింపబడునప్పుడుగాని, సెలెక్టు కమిటీయందు విచారింపబడునప్పుడుగాని, మనవారు అని పిలువదగిన ప్రతినిధులే ఆరుజల్లాలకుగాను, రయితులకు శాసనసభయందు లేరయిరి. ఇప్పుడు బొబ్బిలిరాజాగారి మంత్రిత్వదశయావిర్భవించిన ఫలితమాయన్నట్లు, ప్రభుత్వపు సవరణ బిల్లైనను, తిరిగి చర్యకు తేబడదట!

ఇట్టిదురవస్థకంతకు కారణము, రైతులయొక్క స్వయంకృతాపరాధమే! కానియెడల, ఇప్పటి ఓటర్లయందధిక సంఖ్యాకులీ జిల్లాలయందు రయితుజనమేయైయుండ, జమీందారీ పార్టీయింత ప్రాముఖ్యము నందుండుటకు కారణమేమి? జనసామాన్యమునకుండినవోట్లు, వారిమంచిచెడ్డలనారయని, వారికష్టసుఖముల తెలియని, వారిసౌకర్య సంపాద్యమార్గముల కనిపెట్టని జమీందారీ పక్షీయుల కొట్లివ్వబడినవి? రయితును క్షీణింపజేయుటయందే పేరొందుచున్న జమీందారులు, రయితునకు, కాలానుగుణముగ, ప్రభుత్వము కల్గించుసౌకర్యములనయినకల్గింపనిచ్చగింపని జమీందారులు, రయితు బాగుపడుటకు కినియునట్టియు, రయితు తనసంఘమును బలపరచుకొనుటజూచి కంటగించుకొనునట్టి జమీందారులు, ఇవ్విధముగా, దమమిత్రులు, పక్షీయులతోబాటు శాసనసభలకు పోగల్గుచున్నారన్న, రయితులు అందును, జమీందారీ రయితులు, తనువశమయియున్న వోటుహక్కును తమజాతికిసదాప్రబల విరోధులయినవారికిచ్చుచున్నారన్నమాట! తమజీవితమును వంచించుటలోనే, స్వప్రతిభకలదను కొనువారికి, రయితులిప్పటివరకు వోటులిచ్చి వంచకులయిరి. ఇకనయినన్నట్టి స్వవినాశనకరమగు పద్ధతి మానుట, రోయుట రయితులధర్మము.

II

స్థానిక సంస్థలలో అనేకము జమీందారుల వశమగుచున్నవి. నెల్లూరు కృష్ణా, విశాఖపట్నం, గంజాం జిల్లాబోర్డులు, జమీందారుల హస్తగతమైనవి. అనేక తాలూకాబోర్డులు వారి పెత్తనము క్రిందనే యున్నవి. రయితు లెల్లరు చెల్లించు సెస్సు ధనమే, తాలూకా, జిల్లాబోర్డులయొక్క ఆదాయమగు చున్నది. ఈ బోర్డులు, రయితుల ధనముతో, రయితాంగమునకు, గ్రామ్య వాసులకు వలయు సుకార్యముల నెరవేర్చి, అవసరముల దీర్చుటకు యేర్పరచబడినవి. ఒకప్పుడి బోర్డులు, కలెక్టరులు, సబుకలెక్టరుల పాలనము క్రింద నున్నను, ఇప్పటికి పన్నెండు వత్సరములనుండి, పూర్తిగా ప్రజా పాలన క్రింద శాసన పూర్వకముగా, పెట్టబడినవి. ఏ రయితు లీ బోర్డుల యాదాయమునకు ఆధారులో, ఏ రయితుల యవసరముల దీర్చుటకై యీ బోర్డులు స్థాపించబడినవో అట్టి బోర్డులు యీ దినములందు, జమీందారుల హస్తగత మగుట వింతయే కాక విపరీతము కూడనైయున్నది.

తాలూకా జిల్లాబోర్డులు రయితులకగత్యమగు స్థానిక ప్రభుత్వ విధ్యుల నిర్వర్తింప వలసియున్నవి తాలూకాబోర్డులు, గ్రామ గ్రామముల మధ్య రహదారుల నేర్పరచి, వివిధ గ్రామముల దాపునగల పెద్ద రోడ్లకు కల్పుట కగత్యమగు రహదారుల నేర్పరచ వలసియున్నది; మరియు గ్రామ గ్రామమునకు ప్రాథమిక విద్యాలయముల నేర్పరచవలయును; ప్రజలకు కల్గు వివిధ వ్యాధులకు తగిన చికిత్సలను సకాలమున చేయించుటకు ఆస్పత్రుల స్థాపించవలెను; దీనులకు,హరిజనులకు, తదితర ప్రజలకు అగత్యమైన ప్రదేశములందే లైడల, మంచినీటి వసతులై, తటాకములను లేక, బావులు త్రవించవలయును. ఇక జిల్లాబోర్డులు, గొప్ప రహదారుల నేర్పరచి, ఉన్నత విద్యాలయముల స్థాపించి ప్రబల యారోగ్యాభివృద్ధికై వలయుప్రయత్నముల జేసి, ఏరుల పైన, నదు

లపైన గొప్ప వంతెనల నిర్మించి, రయితుల కనిత్యమగు వసతుల కల్గించవలసియున్నది. ఈ విధుల నిర్వర్తింప వలసిన బోర్డులపై రయితుల జీవిత విధానము నెరుంగని, రయితుల కష్టసౌఖ్యముల తెలియక, రయితాంగపుటవసరముల కన్గొనని జమీందారులకు, వోటరులగు రయితులు, బోర్డులపై పెత్తనము కట్టిపెట్టుట విపరీతమేకాక, స్వజాతి వినాశన కరమగుచున్నది. రయితు కార్యముల నిర్వర్తింప వలసిన బోర్డులపై రయితు నాయకులకే పెత్తనమిచ్చుట వలన బోర్డులు స్వకార్యనిర్వహణమునందు ప్రమత్తులగుట సాధ్యముకావచ్చును.

III

తాలూకా, జిల్లా బోర్డులు, జమీందారుల వశమగుచో, ఆ జమీందారులను వారి అనుయాయులను తమ స్థానిక ప్రభుత్వ కార్యములు సక్రమముగా నడుపబడుచున్నవాలేదాయని ప్రశ్నించుటకు రయితులకు సులభ సాధ్యముకాదు. ఎప్పుడైనగాని ఏ తాలూకాబోర్డు మెంబరుగాని, లేక ప్రెసిడెంటుగాని, తన ధర్మము నిర్వర్తించక ప్రజలయవసరముల గమనించక, రయితులకు సౌకర్యముల గూర్పక, స్వలాభాపరుడై యున్నగాని, లేక, అజాగ్రత్తత జూపినగాని, అట్టి సభ్యునిగాని, అధ్యక్షునిగాని రయితులు తగురీతి మందలింపజాలరు! వీరి జూచి తామందరు భయమంచుందురో, ఎవ్వరికో పతాపముల వలన తామనేక బాధలకు లోనగుదురో వీరికృపా కటాక్షముల సంపాదించుటకై తామందరు సదా ప్రయత్న పడుచుండవలెనో, అట్టి జమీందారులనె గనుక, తాలూకా, జిల్లాబోర్డులపై పెత్తన దారులుగా చేసినచో వారిపై రయితుల కేకేటి పెత్తనము లభించగలదు! అట్టి జమీందారులను, తమ యాజ్ఞాబద్ధుల జేసుకొను శక్తి సామర్థ్యము రయితులకు కలుగదు. ఎవ్వరు తాలూకా, జిల్లాబోర్డు సభ్యులు అధ్యక్షులపై, అధిపత్యము వహించి, వారి పదుపుటాజ్ఞలందుంచవలెనో, అట్టి రయితులు జమీందారుల అడుగులకు మడుగులొత్తవలసి యున్నంత కాలము జమీందారుల కనుసన్నలపై మెలగుచుండునంత కాలము. జమీందారుల వస్తువాహన విజృంభణతజూచి, వారి పటాటోపములు, ధనధాన్య సంపదల గాంచి భ్రమజెందునంత కాలము తగురీతి స్వధర్మమును నిర్వహింపజాలరు! ఏయేబోర్డులు జమీందారులకు వశంగతమై యున్నవో, అచ్చటెల్లనా బోర్డుపరిపాలకులను, మంచిచెడ్డల నడగుటకు గూడ రయితులకు అవకాశము కల్గుటలేదు. అట్టి జమీందారీ పెత్తందారుల యోగ్యతాయోగ్యతల విచారించు సావకాశము రయితులకు కల్గుటలేదు. వెంకటగిరి తాలూకాబోర్డు వెంకటగిరి రాజాగారుల పెత్తనము క్రింద, పది వత్సరములనుండి యున్నను, రయితుల ధనము, లక్ష యిరువదివేలకు మించి వారు, బోర్డు పేరిట ఖర్చినను, తామెన్ని రోడ్లను, వంతెనలను, పాఠశాలలను, ఆస్పత్రుల స్థాపించిరో యింతవరకు చెప్పదలచ లేదన్న, జమీందారులకు, వోటరులన్నను, రయితులన్నను, ఎంతచులకనగా జూచుచున్నారో తెలియుచున్నది. అటులనే, కాళహస్తి తాలూకాబోర్డు, నెల్లూరు, కృష్ణా జిల్లాబోర్డులపై పెత్తనము సంపాదించు కొనిన జమీందారులు, తాము రయితుల ధనము నెట్లెట్లు ఖర్చిడి ఏమి కార్యముల నెరవేర్చిరో చెప్పకున్నారు. కారణము? జమీందారులకు రయితుల యెడభయములేకుండుట! వారికి రయితుల జూచిన లెక్కలేకుండుటయేకదా! వీరుతమ సేవకులై యుండదగునో వారు తమ్ము మించిన వారై యుండ, వీరు తమ తెరపున తమవల్ల పెత్తనము బొందుచున్నారో వారుతమ పైనెక్కి తాండవ మాడుచుండ అట్టి జమీందారుల, ప్రజాపక్ష విముఖుల ప్రజాస్వత్వ విధ్వంసకుల రాజాధిరాజులమని ప్రకటించుకొను ప్రజాస్వామిక విరోధులను రయితు లెన్నుకొనుట పొరపాటుకాక స్వజాతి వినాశన కరమేకాక స్వరాజ్య విచ్ఛిన్న దాయకమగుచున్నది. రయితుల ధనముపై రయితుల బోర్డులందు రయితు యవసరముల దీర్చుటకుగాను రయితు పెద్దలనే రయితులెన్నుకొనుట భావ్యము. పైగా రయితులవిధి కృత్యమై యున్నది.

త్రిలిఙ్గ

మత, సాంఘిక, ఆర్థిక, రాజకీయ పారిశ్రామిక విషయముల నిష్పక్షపాతముగ చర్చించు వార పత్రిక. సంవత్సర చందా రూ $2\frac{1}{2}$/- మాత్రము. వలయువారీ క్రింది చిరునామాకు వ్రాసి తెప్పించుకొనుడు.

మేనేజరు
"త్రిలిఙ్గ"
323, హైరోడ్డు,
తండియార్పేట, మదరాసు.

కృషీవలుడు

ఆంధ్రదేశ వ్యవసాయకుల పాలిటసురభి
దక్షిణ జమీన్ రైతు మహాజన సంఘము
యాజమాన్యమున
1, 15 తేదీల వెలువడు పక్షపత్రిక.
సం॥ చందా 2 రూపాయలు మాత్రమే.
పత్రిక కార్యాలయము
నెం 6. లాయర్ చిన్నతంబి మొదలివీధి,
సౌకారుపేట, మదరాసు.

విధురవిలాపము.

—:o:—

వారణాసి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు.

కస్తూరిదేవి విద్యాలయము.

తే. చిగురుజొంపంపు వేగుసఁ జెలువుగాంచి
ప్రబలముంజెడి కోమ్మావి లతికయయ్యొ!
గండుగోయిల దుఃఖాశ్రు కలికిలోదల
కాలహతకుండు ప్రకృతిలోఁ గలిపివైచె.

తే. చాలగాఁ జూచి కనువారు సంతసింప
దిశల నామోదదీపముల్ దేజరిల్ల
వరలు విరజాజి క్రొన్నన వాసిదూల
దుష్టపవనుండు మెలివెట్టి త్రుంచివైచె.

తే. రేయిబవలును జింతచే గృశతనొంది
కారుకన్నీరు వెల్లువై గట్టనొరయ
క్షణము యుగముగ గనుపట్టఁ జావసంగఁ
జెండ్లియట్టుల దలపించుఁ బ్రేమచేత.

తే. అవిరతాస్రు జాలంబు లాపరాక
వెల్లువైపార మదిలోని ప్రేమసస్య
మావరించెను రోమాంచమనెడి మిషను
నీకు నాత్మప్రశాంతమై నెమ్మిఁగ్రాల.

తే. సుభగ మాలతీసంజాత సుమము లట్ల
నీదుగుణములు విలసిల్లు నిర్మలాంగి,
స్మృతికివచ్చిన నయ్యవే హతముసేయు
నన్ను విశ్రాంతి గనని విపన్నుమగ్ను.

తే. ప్రేమఁ బాదొట్టిలోనిడి పెంచుకొన్న
బుడుతపన్నీరు మొక్కన బూలునిండ
విధివశంబున మాయించె వేరుపురుగు
సాకికొన్నట్టి వారలు శోకమంద.

తే. మలయమారుత శ్వాసముల్మలయుచుండ
అమలమందాకిని శైత్యమావరింప
విద్యుదమలంపు కాంతులు వెల్లివిరియ
గగనమందుండి భాసింపు క్రమ్ముఘణిలి.

తే. నాకశ్రోతస్విని జల స్నానమాడి
మహిత మందార సుమముల మాలదాల్చి
అనిమిషాంగన లెంతయు నాదరింప
ఆత్మశాంతిగ నెలయు మో! యబలమిన్న

తే. సుఖమొ కష్టమొ మోదంబొ శోకమేమొ
కట్టి దట్టిదనరాని దేదొ యొకటి
మానసంబును వేపెడి మాడనివ్వను
పుటమునందున్న యగ్గినిబోలి యెపుడు.

తే. పూలఁ జెలువారు కొమ్మపై గ్రాలుచున్న
విహగ యుగళాన బోటిని విశిఖ హతిని
మ్రాయఁజేసెను గాలమర్క బోయ యపుడె!
ఎట్లు జీవించు మగపులుగింక మీఁద.

తే. స్నిగ్ధమేచక శాద్వ లక్షితాలయందు
నయన కాంతులనీలముల్ నాట్యమాడ
మెలగుచుండెడి వారిణంపు మిథునమందు
నియనివ్వ కమస్థెపెంటని నీటఁగలిపె.

మ. వనితామేటికి నిచ్చటచ్చట నిటుల్
కద్యాళి సర్పించుచున్
కనులన్ జాలెడి బాష్పబిందువులచే
గల్పించి ముక్తావళిన్
దినము ల్బుచ్ఛంగ లేకనిండువగచే
దీనుండనై యుండుటన్
జనుదెంతున్ గొనిపొమ్మనీ వసతికిన్ సత్యంబు
ప్రాణాధిపా.

నూతన జిల్లాజడ్జి

నెల్లూరుజిల్లా జడ్జిగానుండిన కృష్ణస్వామిఅయ్యరుగారు ఈనెల 9-వ తేదిన ఉద్యోగము నుండివిరమించుకొని వెళ్ళిరి. వారిస్థానమున నియమింపబడిన భుజంగరావుగారు యీనెల 20-వ తేదిన నెల్లూరువచ్చి చార్జిపుచ్చుకొనిరి.

నెల్లూరు జిల్లా జడ్జి

శ్రీ. ఏ. కృష్ణస్వామయ్యగారు.

ప్రధానన్యాయమూర్తిగ నెందరు జిల్లాజడ్జీలో వచ్చుచు పోవుచునుండిరిగాని, శ్రీ కృష్ణస్వామయ్యగారికి పౌరులుగావించిన వివిధగౌరవసత్కారముల యిదివరకే యధికారియు పొందియుండలేదు. వారీపట్టణమున అడుగిడినది మొదలు పౌరులు వారియందు జూపిన గౌరవవాత్సల్యములు వర్ణనాతీతము. అధికారమదహంకారము లేక నెట్టివానితోనైన కలసి మెలసి మెలగుచుండి తమసర్వతోముఖ పాండిత్యమును ప్రదర్శించుచుండిరి. న్యాయస్థాన గౌరవము నతి కుశాగ్రబుద్ధితో నిర్వహించిరి. వీరికిప్పుడు విరామము లభించుటచే దేశసేవకు తమ అసమాన విజ్ఞానమును వినియోగించుటకు వీరికి ఆయురారోగ్యైశ్వర్యము లనొసంగ భగవంతుని ప్రార్థించుచున్నాము.

ఆసుపత్రియేదీ?

వెంకటగిరి బోర్డువారు ఆయుర్వేద ఆసుప త్రిని ఆ తీవరములో పెట్టుటకు తీర్మానిం చి, యిప్పటివారికి విరోధులగు శ్రీ నారాయణ రెడ్డిగారికి ఆసుపత్రిలో మందు దొరకకుండా చేయ వలెనని యీ ఆసుపత్రిని యిన్నటుకు 15 మైళ్ళ దూరమున అరకపాళెమున స్థాపించిరి. అరకపాళె మునకు ఒకమైలు దూరమున ఆరూరులో ఒక ఆసు పత్రి యుండగా యింత సమీపములో మరియొక ఆసుపత్రిని స్థాపించుట ఎంతటి బుద్ధి పరిపాలనో పాఠకులూహించగలరు.

ఆ తీవరములో స్థాపించియున్నచో చుట్టు ప్రక్కల 10 మైళ్ళ వరకు ప్రజలకు అనుకూలము గా యుండి యుండును. ఇంతమాత్రము ఉపకారము చేయ యిష్టములేనివారు తిరుగా ఓట్లకై ఆపేక్షిం తమున దేబిరించవలసిన జాతికము బట్టుట విచారకర ము. వారికెట్లున్నను, ఓట్లకైనను సిగ్గులేదా? అరకపాళెమునకే పోయి ఓట్లడుగక మమ్మేల బా ధించుచున్నారో తెలియదు. ఏమియుపకారము చేసిరని వీరి ముఖము జూచి మేము ఓట్లనిత్తుము.

కంచెలు, రివిూషనులు, డిక్రీలు ఇవేగా మ మ్మేల భయపెట్టు సాధనములు. వీటికి నిడిగంటి కాశిపరెడ్డి చెప్పిన సమాధానమేగా మేమును చెప్పునది.

తమ్ము మేము ఓడించినామనే కీర్తికంటె, తామే విరమించుకున్నామని తెలవిస్తే గౌరవముకాదా?

"డిక్రీ బాకీలులేని రైతు"

అడవిదొర.

వెంకటగిరి అటవీశాఖ ఉన్నతోద్యోగియగు జూపల్లి రాజగోపాలరావు గారిని వెంకటగిరి తాలూ కామండి మార్చి వేయమని రయితులు మహజర్ నామా పెట్టిదరని తెలియుచున్నది.

ఈ సోదర వర్గమువారు చేసియుండు రహ స్య విషయములన్నియు దజావు పరచుటకు రహి తులు సిద్ధపడియున్నట్లు గూడ తెలియుచున్నది.

వెంకటగిరి

నాట్యకళ

ఆరిపోయిన దీపాలు మళ్ళీవెలిగిస్తా రా నాటకాలమూలాన? పాపము, పద హారువేలరూపాయలు పాడుచేసుకొని, నా టకసారము గోవిలితన్మయత్వము చెందు చూడే వారికొచ్చిందిప్పుడులిప్పలు. యే దో కొంతమటుకు సక్రమంగా అదాయంవ చ్చే వస్లమిషన్ నోట్లో మన్నుబడిందన్న మాట. యీలాంటిజోక్యం జింఖానా గ్రవుండ్సులో కలుగజేసుకొన్నా పరువు ప్రతిష్టలకు వన్నెదెచ్చిన వారైయుందురే? ఓహో! వెనుకటి మాదిరిగాదటనే ఇప్పుడు రామవాచారిగారి ఫూర్తియిమిటేషన్ అ టనే. నయమే. స్త్రీ పాత్రలను స్త్రీలేధరిం చాలను తర్కముసమర్థించిన వారవుతారు లే! స్త్రీ, రంగస్థలముమీద, పరపురుషుని నాథా, యనిసంబోధించి ప్రేమనటన చె య్యవలసివచ్చినపుడు ఆమెపాతివ్రత్యమున కు భంగముకలుగుననే వాదనలు తర్కాలు రాకమానినాయా. మాకుమాత్రము అ లాంటి యిబ్బందులేమిలేవు. రక్షించారు. స్త్రీవేషధారులు దేవదాసీలు, తక్కువపడి తే దివాణందాసీలట. ఆంధ్రనాటకాలు చె ప్పరాని ప్రభతో వెలిగే ఈరోజుల్లో, ఆం ధ్రం సరిగాచదువను, వ్రాయనురాని స్త్రీ లు వేషధారులైనప్పుడు, మాకు గూడా రానేవచ్చింది అవస్థ. ఎట్లాగు స్త్రీలు వేషధారులంటే కళకు అట్లనే వన్నెవ్వాడి పడుతుందట. ఆంధ్రదేశము తదేకదృష్టితో యీనూతన నాటకసమ్మేళనమునకై మొ దురుచూస్తుందట. నాటకాలలో యేదో కొంత పాటుబడ్డ స్వానుభవము చేతనాఅభి ప్రాయముచెప్పాను. నామీదకోపపడకండి. మైలవరంరాజాగారు జ్ఞప్తికివస్తేగుండెజల్లు మంటుంది. అయితే యిచ్చట స్త్రీలున్నా రుగదూ. కొంతమెరుగే. నాట్యకళమెడ మారెండోనాయనగారికింతటి అపూర్వాశ్రి ద్ధయేలకలిగించ వదనేసందేహం మాదువ రులకు రాకమానదు. నేనెట్లాగుతీర్చుకతప్ప దు. జమీందారీస్థానములలో వ్యభిచారము యీదాసీల మూలమున మరింతవృద్ధియగు ఘోషనుమాస్పదానికి యీనాటకాలుప్రి ధమసోపానమట. సదుద్దేశముతో యేపని చేసినా అదిసక్రమంగా చెలకొనసాగదు? కానీండి. త్వరంగా ఆంధ్రదేశము ఉవ్విళ్ళూ రుచున్నది. నేనుగూడా తదభివృద్ధికోసరం జగన్నాటక సూత్రధారుని ప్రార్థిస్తుంటా.

మల్లిశెట్టి వెంకటకృష్ణయ్య,
బెంగుళూరు

కుంభకోణము జరిగినది.

ఆ తీవరములో నన్నూరుకొరకు ఒకయిల్లు రు 400 లకు తాలూకాబోర్డువారు కొన్నారు అది రు 20 లకు సైన చేయదు. ఆ యిల్లు మొద టపాడైనది. అదినిదడ్డ గొట్టికాటి వెంకటస్వామి రెడ్డిగారి పేర విక్రయము చేయించి తిర్యాల బోర్డు వారికి విక్రయించిరి. దీనిలో జూపల్లి వెంకటాద్రి మారావుగారి కింతవరకు సంబంధమున్నదో, రెడ్డిగా రి కంతవరకు సంబంధమున్నదో కుమారరాజాగారు విచారింతురా?

ఇట్టి దుర్వినియోగముల కంట్రాక్టు గాంచిన రయితులను తిరుగా ఆ స్థానములకు నమ్మిపంపమని ఓట్లడుగుచున్నారు.

ఓటర్లకేమి సమాధానమిస్తురో?

"ఒక ఓటరు."

లంచములు.

వెంకటగిరి తాలూకాలో అందరు ఉద్యోగు లు తీసుకొనిన లంచముల గూర్చి జమీందా రీ రయితు సంఘమువారు కొందరు గ్రామస్థులవద్ద వేలిముద్రలతో సహా స్టేటుమెంటుల సేకరించియు న్నారు. వాటిని త్వరలోనే ప్రకటించెదరని తెలి సి కొందరు ఉద్యోగులు వారిని కాళ్ళు పట్టుకొను చున్నట్లు తెలియుచున్నది. కాని ఈ కథ ఎలెక్షన్ కు లోపలనే బైటబడునని తెలియుచున్నది.

నకలు మందులనుచూచి మోసపోకుడు

అమృతాంజనం డిపోవారి

తామరతైలము

డబ్బీ 0—6—0   12 కి 3—8—0

రాజారాణీ గురుతుగల తామరతైలము క్రిమినాశకములగు చాలమంచి మందులతో తయారుచేయబడి 40 సం॥ నుండి ప్రఖ్యాతిగాంచినది. పెక్కేండ్లనుండియున్న తామర, తీట, ఏనుగగజ్జి, కోర్ధి, సోపలు మొదలగువానిని కొంచె పూతలతో నిర్మూలముచేసి చర్మమును శుభ్రపరచును. దీనిని చర్మముపైరాచిన మంటయుండదు. చర్మము నలుపెక్కదు, పుండుపడదు.

అమృతాంజనండిపో, బొంబాయి, మద్రాసు

స్టాకిస్టులు:- 1. ప్యాంశికం పెనిమద్రాసు
2. ఏ. బి. ఫరీదు, మద్రాసు
3. జె. యం. షెట్. మద్రాసు

నెల్లూరు అడిషనల్ డిస్ట్రిక్టు మునసబుకోర్టులో

స్మాలు. నెం. 1698 OF 1932.

వాది:- కంచర్లసోలుగాడు.

ఎదిరి.

ప్రతివాది:- తాటిబోయిన పెంచలయ్య

యీనెంబరువాది ప్రోనోటునుబట్టి రు 53—6—8లకు తెచ్చినదావా ప్రతివాదికి నోటీసునిమిత్తము 3 -1 -1933 తేదీకి వాయిదా వేయబడియున్నది. సదరు తేదీన ప్రతివాది స్వయముగాగాని వకీలుద్వారాగాని హాజరుగానియెడల సదరుదావా ప్రతివాది పరోక్షమందు తీర్మానించబడును.

చివుకుల క్రిష్ణస్వామి,
వాది ప్లీడరు.

గ్రాండ్ నేషనల్ స్వీప్ (లాటరీ)

ఐరిష్‌హాస్పిటల్ ట్రస్టు లిమిటెడ్ వారిచే నడుపబడుచున్నది

24 మార్చి **1933** సం॥ తేదీని ఐన్‌ట్రీ (ఇంగ్లాండు)లో పందెము జరుగును.

చందా, మామూలు మెయిలు ది 2—2—33 సం॥ వరకు టిక్కెట్టు 1-కి రు 7—12—0 లు.

లింకోలన్ షైర్‌హ్యాండీక్యాప్ స్వీపులాటరీ.

మ్యూచుయల్ క్లబ్బువారిచే నడుపబడుచున్నది.

22 మార్చి 1933 సం॥ తేదిని లింకోలన్ (ఇంగ్లాండు)లో పందెము జరుగును.

చందా, మామూలు మెయిలు ది 22—2—33 సం॥ వరకు టిక్కెట్టు 1-కి రు 4—12—0 లు.

ఈపై రెండుక్లబ్బులటిక్కెట్లున్ను దిగువ విలాసదారుయొద్ద దొరుకును. గనుక సొమ్ముతో ఆర్డర్లుపంపుకోవచ్చును.

టి. వి. రెడ్డి,
అధికారమును పొందిన ఏజెంటు.

రాజమండ్రి (తూర్పు గోదావరిజిల్లా.)

సంపాదకుడు, ముద్రాపకుడు, ప్రకాశకుడు, నెల్లూరు, వెంకటాద్రిమానాయుడు, జమీందారీరైతు ముద్రాక్షరాలయం, గాంధిచౌక్, నెల్లూరు.